

Слабкий Геннадій Олексійович,
доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри громадського здоров'я,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ORCID ID: 0000-0003-2308-7869
м. Ужгород, Україна

Ілько Андрій Васильович,
кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри терапії та сімейної медицини
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ORCID ID: 0000-0003-0897-593X
м. Ужгород, Україна

Маркович Володимир Петрович,
кандидат медичних наук,
доцент кафедри громадського здоров'я,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ORCID ID: 0000-0001-6659-9923
м. Ужгород, Україна

ЗАХВОРЮВАНІСТЬ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ НА ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ В УМОВАХ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЙ ВИКЛИКАНИХ ВІЙНОЮ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Вступ. Війна проти російської повномасштабної військової агресії негативно вплинула на стан громадського здоров'я в Україні.

Мета дослідження полягає у встановленні впливу війни проти російської повномасштабної військової агресії на показники захворюваності цивільного населення України на інфекційні хвороби.

Матеріали та методи. Матеріали: узагальнені звіти за формою №1 центру громадського здоров'я МОЗ України за період 2020-2021 рр (передвоєнний період) та 2022-2025 рр (період війни проти російської військової агресії). Методи: бібліосемантичний, медико-статистичний, структурно-логічного аналізу.

Результати. В ході проведеного дослідження встановлено, що війна України проти російської військової агресії негативно вплинула на захворюваність цивільного населення країни на інфекційні хвороби. До таких інфекційних хвороб належать: вірусні та геморагічні гарячки – збільшення в 44,5 разів; геморагічна гарячка з нирковим синдромом – 436 разів; лістеріоз – 12 разів; лептоспіроз – 1,86 разу; хвороба Лайма – 2,46 разу; кір – 5,69 разів; вірусний гепатит – 1,64 разу; хронічний вірусний гепатит – 2,05 разу; гемофільна інфекція – 3,2 разу; грип – 1,54 разу; сифіліс на 627 випадків; інфекційний мононуклеоз на 336 випадків. На отримання реальних показників захворюваності населення України на інфекційні хвороби негативно впливає зниження рівня звертальності населення по медичну допомогу, особливо на території активних бойових дій. Причиною цього є руйнування інфраструктури системи охорони здоров'я, відсутність транспортного сполучення, високий рівень самолікування та високий рівень вимушеного переселення і міграції населення.

Висновки. Війна проти російської повномасштабної військової агресії негативно вплинула на захворюваність цивільного населення України на певні інфекційні хвороби. Для детального вивчення даного питання заплановано проведення дослідження в розрізі регіонів України.

Ключові слова: інфекційні захворювання, показники, населення України, війна проти російської військової агресії, вплив.

Slabkiy Gennadiy Oleksiyovych, Doctor of Medical Sciences, Professor, Head of the Department of Public Health, Uzhhorod National University; ORCID ID: 0000-0003-2308-7869, Uzhhorod, Ukraine

Ilko Andriy Vasyliovych, Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Therapy and Family Medicine, State Higher Educational Institution “Uzhgorod National University”, ORCID ID: 0000-0003-0897-593X, Uzhhorod, Ukraine

Markovych Volodymyr Petrovych, Candidate of Medical Sciences, Associate Professor at the Department of Public Health, Uzhhorod National University; ORCID ID: 0000-0001-6659-9923, Uzhhorod, Ukraine

INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AMONG THE CIVILIAN POPULATION OF UKRAINE IN EXTREME SITUATIONS CAUSED BY THE WAR AGAINST RUSSIAN MILITARY AGGRESSION

Introduction. The war against Russian full-scale military aggression has negatively affected the state of public health in Ukraine.

Objective: to define the impact of the war against Russian full-scale military aggression on the incidence of infectious diseases among the civilian population of Ukraine.

Materials and methods. *Materials:* generalized reports in form No. 1 of the Public Health Centre of the Ministry of Health of Ukraine for the period 2020–2021 (pre-war period) and 2022–2025 (the period of war against Russian military aggression). *Methods:* bibliosemantic, medico-statistical, of structural-and-logical analysis.

Results. In the course of the study, it was found that Ukraine’s war against Russian military aggression negatively affected the incidence of infectious diseases among the civilian population of the country. Such infectious diseases include: viral and haemorrhagic fevers with an increase by 44.5 times; haemorrhagic fever with renal syndrome – 436 times; listeriosis – 12 times; leptospirosis – 1.86 times; Lyme disease – 2.46 times; measles – 5.69 times; viral hepatitis – 1.64 times; chronic viral hepatitis – 2.05 times; haemophilus infection – 3.2 times; influenza – 1.54 times; syphilis by 627 cases; infectious mononucleosis by 336 cases. Obtaining real indicators of the incidence of infectious diseases among the population of Ukraine is negatively affected by a decrease in the level of the population’s appeal for medical care.

Conclusions. The war against Russian full-scale military aggression has negatively affected the incidence of certain infectious diseases among the civilian population of Ukraine. For a detailed study of this issue, it is planned to conduct a study in the context of the regions of Ukraine.

Key words: infectious diseases, indicators, population of Ukraine, war against Russian military aggression, impact.

Вступ. Війна України проти російської повномасштабної воєнної російської агресії визначається гуманітарною катастрофою глобального характеру і становиться найбільш кровопролитною війною сучасності [1]. Війна призводить до зниження економічного рівня населення, знищення критичної інфраструктури та значної кількості загиблого населення [2–4]. При цьому відбувається руйнування інфраструктури системи охорони здоров’я та реєструється загибель медичних працівників [5]. Війна негативно впливає на здоров’я громадян [6–8]. Дане і визначило актуальність представленої в статті дослідження.

Мета дослідження полягає у встановленні впливу війни проти російської повномасштабної військової агресії на показники захворюваності цивільного населення України на інфекційні хвороби.

Матеріали та методи. *Матеріали:* узагальнені звіти за формою №1 центру громадського здоров’я МОЗ України за період 2020–2021 рр (передвоєнний період) та 2022–2025 рр (період війни проти російської військової агресії). *Методи:* бібліосемантичний, медико-статистичний, структурно-логічного аналізу.

Результати.

Захворюваність цивільного населення на інфекційні хвороби вивчалася відповідно до Наказу Міністерства охорони здоров’я України від 30 липня 2020 року за № 1726 яким затверджено перелік інфекційних хвороб, що підлягають реєстрації в Україні. Даний наказ зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 грудня 2020 р. за № 1333/35616. При цьому в представлених в статті таблицях не внесено захворювання, які за час, що охоплено дослідженням в Україні не були зареєстровані.

Далі в табл. 1 наведено динаміку абсолютного числа зареєстрованих інфекційних хвороб серед цивільного населення України за час проведення дослідження.

Аналіз наведених в таблиці зареєстрованих випадків захворюваності населення України на інфекційні хвороби проводився шляхом зрівняння статистичних даних за 2020 (довоєнний період) та 2025 (четвертий рік війни) роки.

В ході проведеного дослідження встановлено достовірне збільшення кількості зареєстрованих захворювань населення України на наступні інфекційні хвороби: вірусні та геморагічні гарячки – 44,5 разів; геморагічна гарячка з нирковим синдромом – 436 разів; лістеріоз – 12 разів; лептоспіроз – 1,86 разу; хвороба Лайма – 2,46 разу; кір – 5,69 разів; вірусний гепатит – 1,64 разу; хронічний вір. гепатит – 2,05 разу; гемофільна інфекція – 3,2 разу; грип – 1,54 разу; сифіліс на 627 випадків; інфекційний мононуклеоз на 336 випадків; інші сальмонельозні інфекції на 84 випадків.

При цьому встановлено зменшення кількості зареєстрованих захворювань населення України на наступні інфекційні хвороби: шигельоз – 2,7 разу; інші протозойні кишкові хвороби – 1,52 разу; правець – 2 рази; епідемічний паротит – 3,47 разу; педикульоз і фтиріоз – 2,89 разу; носії збудників шигельозу – 3,8 разу, краснуха – 6 разів.

Кількість захворювань на наступні інфекційні хвороби в динаміці років, які охоплені проведенням аналізу, залишилася на одному рівні: носії збудників шигельозу, дифтерія, бруцельоз, паразитозії малярії. Але при цьому при відсутності зареєстрованих випадків хвороби на гострий поліомієліт за чотири

Захворюваність населення України на інфекційні хвороби: 2020–2025 рр (абсолютні числа)

Найменування захворювань	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Динаміка: рази., вип. (+/-)
1	2	3	4	5	6	7	8
Черевний тиф	1	1	3	–	–	1	–
Інші сальмонельозні інфекції	3758	3350	3195	4412	4406	3842	+ 84 вип
Шигельоз	291	222	223	192	169	107	2,7 раз
в т.ч. бактеріологічно підтверджений	256	189	205	170	163	99	– 2,6 раз
ГЕКи, ХТІ встановленої етіології	16 048	17 119	18 484	21 701	24 169	20 707	+ 1,3 раз
в т.ч. кампілобактеріоз	154	189	109	116	115	129	– 25 вип
ерсинія ентероколітика	44	47	48	108	87	46	+ 2 вип
ротавірусний ентерит	2663	4158	5581	3000	3463	3054	+ 1,15 разу
ГЕКи, ХТІ невстановленої етіології	19 647	23 822	23 031	28 703	32 001	25 867	+ 1,32 разу
Інші протозойні кишкові хвороби	5034	4617	3868	4977	3593	3305	– 1,52 разу
в т.ч. лямбліоз	4496	4105	3480	4494	3252	3261	– 1,38 разу
криптоспоридіоз	24	11	10	18	34	20	4 вип
Туляремія	3	1	2	1	–	–	– 3 вип
Сибірська виразка	1	–	–	–	–	–	– 1 вип
Бруцельоз	–	2	1	2	1	–	–
Лептоспіроз	120	122	141	433	409	223	+ 1,86 разу
Лістеріоз	1	5	2	12	12	12	+ 12 раз
Правець	12	7	12	6	12	10	– 2 рази
Дифтерія	–	–	2	1	1	–	–
Кашлюк	1041	91	32	707	7545	1123	+ 82 вип
у т. ч. паракашлюк	3	–	–	4	14	4	+ 1 вип
Менінгококова інфекція	137	91	98	154	167	128	– 9 вип
Хвороба легіонерів	–	–	–	–	2	1	+ 1 вип
Сифіліс	1291	1278	1263	1738	2101	1918	+ 627 вип
Гонококова інфекція	1622	1246	788	890	627	422	– 3,84 разу
Хвороба Лайма	2745	2441	3875	4911	5431	6748	+ 2,46 разу
Рикетсіози	–	–	–	–	–	2	+ 2 вип
гарячка КУ	–	–	–	4412	–	1	+ 1 вип
Гострий поліомієліт	–	1	–	192	–	–	–
Сказ	1	–	2	1	2	2	+ 1 вип
Клішовий вірусний енцефаліт	2	–	1	1	4	6	+ 4 вип
Вірусний менінгіт	53	17	40	101	84	52	– 1 вип
Вірусні та геморагічні гарячки	10	12	12	18	103	445	+ 44,5 разу
в т.ч. гарячка Західного Нілу	4	6	11	14	99	3	– – 1 вип
гемораг.гарячка з нирковим синдромом	1	6	1	3	3	436	+ 436 разу
Кір	264	16	11	65	433	1502	+ 5,69 разу
Краснуха	36	20	8	11	12	6	– 6 разів
Вірусний гепатит	6603	5396	5775	9946	12042	10840	+ 1,64 разу
в т.ч.гострий гепатит А	1190	405	281	1050	1536	1079	– 111 вип
гострий гепатит В	731	508	520	759	710	494	– 1,48 разу
гострий гепатит С	287	252	304	439	430	393	+ 1,37 разу
хронічний вір. гепатит	4306	4183	4600	7595	9310	8823	+ 2,05 разу
в т.ч. хронічний гепатит В	773	626	896	1391	1654	1525	+ 1,97 разу
хронічний гепатит С	3492	3542	3668	6144	7601	7276	+ 2,08 разу
Епідемічний паротит	163	175	190	529	142	47	– 3,47 разу
Інфекційний моноклеоз	2431	1325	1138	2447	2597	2095	– 336 вип
Малярія	19	38	10	10	4	11	– 8 вип
Педикульоз і фтиріоз	5843	4182	2390	2940	2484	2019	– 2,89 разу
Короста	3690	3511	2617	3209	3501	3482	– 208 вип
Гемофільна інфекція	10	9	2	8	42	32	+3,2 разу
ГІВДШ	5 745 553	8 318 186	5 210 951	5 226 979	5607007	5 926 922	+1,03 разу
Грип	24389	275	7752	13286	17736	37538	+1,54 разу

1	2	3	4	5	6	7	8
Носії збудників шигельозу	38	16	3	7	17	10	– 3,8 разу
Носії збудників нетоксигенних штамів дифтерії	7	10	12	–	–	4	– 1,75 разу
Паразитоносії малярії	–	1	–	–	–	–	–

роки проведення аналізу кількість захворілих на вказану інфекційну хворобу в 2023 році становила 192 випадків.

Далі в табл.2 наведено динаміку показника в розрахунку на 100 тис. населення захворюваності населення України на інфекційні хвороби за період 2020–2025 років.

Показник захворюваності населення на інфекційні хвороби в розрахунку на 100 тис. населення країни розраховується на базі статистичних даних про кількість зареєстрованих випадків захворювань та кількості постійного населення. В таблиці наведено дані розрахунків, які проведено Центром медичної статистики МОЗ України.

Детальний аналіз вказаного показника нами не проводився враховуючи наступні чинники: відсутність достовірних даних про кількість населення України під час війни так як війна стала причиною значної вимушеної міграції населення в інші країни та значної мобілізації населення для захисту країни. Крім того вважаємо, що показники зареєстрованої захворюваності є заниженими враховуючи: зниження рівня звертальності населення за медичною допомогою, особливо на території активних бойових дій, враховуючи руйнування інфраструктури системи охорони здоров'я, відсутність транспортного сполучення, високий рівень самолікування. Подібна ситуація є харак-

терною і значної частки вимушених переселенців для яких на першому плані стоять економічні та безпекові питання сім'ї та рідних

Висновки. Війна проти російської повномасштабної військової агресії негативно вплинула на захворюваність цивільного населення України на певні інфекційні хвороби. До таких інфекційних хвороб відносяться: вірусні та геморагічні гарячки збільшення в 44,5 разів; геморагічна гарячка з нирковим синдромом – 436 разів; лістеріоз – 12 разів; лептоспіроз – 1,86 разу; хвороба Лайма – 2,46 разу; кір – 5,69 разів; вірусний гепатит – 1,64 разу; хронічний вір. гепатит – 2,05 разу; гемофільна інфекція – 3,2 разу; грип – 1,54 разу; сифіліс на 627 випадків; інфекційний мононуклеоз на 336 випадків; інші сальмонельозні інфекції на 84 випадків. На отримання реальних показників захворюваності населення України на інфекційні хвороби негативно впливає зниження рівня звертальності населення за медичною допомогою, особливо на території активних бойових дій, враховуючи руйнування інфраструктури системи охорони здоров'я, відсутність транспортного сполучення, високий рівень самолікування та високий рівень вимушеного переселення і міграції населення із територій, які страждають в результаті воєнних дій. Для детального вивчення даного питання заплановано проведення дослідження в розрізі регіонів України.

Таблиця 2

**Захворюваність населення України на інфекційні хвороби: 2020–2025 рр
(в розрахунку на 100 тис. населення)**

Найменування захворювань	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1	2	3	4	5	6	7
Черевний тиф	–	–	0,007	–	–	0,002
Інші сальмонельозні інфекції	8,95	8,03	7,71	10,76	10,75	9,37
Шигельоз	0,69	0,53	0,54	0,47	0,41	0,26
в т.ч. бактеріологічно підтверджений	0,61	0,45	0,49	0,41	0,40	0,24
ГЕКи, ХТІ встановленої етіології	38,2	41,0	44,6	52,9	58,95	50,51
в т.ч. кампілобактеріоз	0,37	0,45	0,26	0,28	0,28	0,31
єрсинія ентероколітіка	0,10	0,11	0,12	0,26	0,21	0,11
ротавірусний ентерит	6,34	9,96	13,4	7,32	8,45	7,45
ГЕКи, ХТІ невстановленої етіології	46,80	57,08	55,6	70,01	78,06	63,09
Інші протозойні кишкові хвороби	11,99	11,06	9,34	12,14	8,76	8,06
в т.ч. лямбліоз	10,71	9,84	8,4	10,96	7,93	7,95
криптоспоридіоз	0,06	0,03	0,03	0,04	0,08	0,05
Туляремія	0,007	–	0,005	–	–	–
Бруцельоз	–	0,005	–	0,005	0,002	–
Лептоспіроз	0,29	0,29	0,34	1,06	1,00	0,54
Лістеріоз	–	0,01	0,005	0,03	0,029	0,029
Правець	0,03	0,017	0,029	0,01	0,029	0,024
Дифтерія	–	–	0,005	–	0,002	–
Кашлюк	2,48	0,22	0,08	1,72	18,40	2,74

1	2	3	4	5	6	7
у т. ч. паракашлюк	0,01	–	–	0,01	0,034	0,01
Менінгококова інфекція	0,33	0,22	0,24	0,38	0,41	0,31
Хвороба легіонерів	–	–	–	–	0,005	0,002
Сифіліс	3,08	3,06	3,05	4,24	5,12	4,68
Гонококова інфекція	3,86	2,99	1,9	2,2	1,53	1,03
Хвороба Лайма	6,54	5,85	9,36	11,98	13,25	16,46
Рикетсіози	–	–	–	–	–	0,005
гарячка КУ	–	–	–	–	–	0,002
Сказ	–	–	0,005	–	0,005	0,005
Клішовий вірусний енцефаліт	0,005	–	–	–	0,010	0,015
Вірусний менінгіт	0,13	0,41	0,1	0,26	0,20	0,13
Вірусні та геморагічні гарячки	0,02	0,03	0,03	0,04	0,25	1,08
в т.ч. гарячка Західного Нілу	0,01	0,014	0,027	0,03	0,24	0,007
гемог. гарячка з нирковим синдромом	–	0,014	–	0,007	0,007	1,06
Кір	0,63	0,04	0,027	0,16	1,05	3,66
Краснуха	0,09	0,05	0,02	0,03	0,029	0,015
Вірусний гепатит	15,73	12,93	13,94	24,26	29,37	26,44
в т.ч. гострий гепатит А	2,83	0,97	0,68	2,56	3,75	2,63
гострий гепатит В	1,74	1,22	1,26	1,85	1,73	1,20
гострий гепатит С	0,68	0,60	0,73	1,07	1,05	0,96
хронічний вір. гепатит	10,26	10,02	11,1	18,53	22,71	21,52
в т.ч. хронічний гепатит В	1,84	1,50	2,16	3,39	4,03	3,72
хронічний гепатит С	8,32	8,49	8,86	14,99	18,54	17,75
Епідемічний паротит	0,39	0,42	0,46	1,29	0,35	0,11
Інфекційний мононуклеоз	5,79	3,17	2,75	5,97	6,33	5,11
Малярія	0,05	0,09	0,02	0,02	0,010	0,027
Педикульоз і фтиріоз	13,92	10,02	5,77	7,17	6,06	4,92
Короста	8,79	8,41	6,32	7,83	8,54	8,49
Гемофільна інфекція	0,024	0,022	0,005	0,02	0,10	0,078
ГІВДШ	13685,2	19932,0	12581,1	12749,4	13676,3	14456,7
Грип	58,09	0,66	18,7	32,41	43,26	91,56
Носії збудників шигельозу	0,09	0,04	0,01	0,02	0,041	0,02
Носії збудників нетоксигенних штамів дифтерії	0,017	0,03	0,03	–	–	0,01

REFERENCES

1. Skilky viiskovykh ta tsyvilnykh zahynuly v khodi konfliktiv pislia Druhoi svitovoi viiny. Available from: https://www.slovoidilo.ua/2022/10/31/infografika/suspilstvo/skilky-vijskovykh-ta-cyvilnykh-zahynuly-xodi-konfliktiv-pislya-druhoyi-svitovoyi-viiny?utm_source=gravitec&utm_medium=push&utm_campaign=
2. Yak vyzhyty v umovakh blekautu bez tepla, vody, kanalizatsii: laifhaky vid trenera – “ekstremala”. Available from: <https://tsn.ua/ukrayina/yak-vizhiti-v-umovah-blekautu-bez-tepla-vodi-kanalizatsiyi-layfgaki-vid-trenera-ekstremala-2210272.html>.
3. Rosiiski obstrily mozhut sylny natysnuty na ekonomiku Ukrainy: yak vony vzhe vplyvaiut na tsyny. https://www.obozrevatel.com/ukr/topic/vojna-v-ukraine-2022/?_ga=2.161285237.954743355.1669904179-624245905.1642608186&_gl=1*1g7uo20*_ga*NjI0MjQ1OTA1LjE2NDI2MDgxODY.*_ga_JBX3X27G7H*M TY2OTkwNDE3OS45LjAuMTY2OTkwNDE3OS42MC4wLjA.
4. Okupanty voiuut proty elektryky y tepla. Available from: https://tsn.ua/ato/raketi-putina-znayshli-novumishen-v-ukrayiniyaki-naslidki-matimut-udari-po-gazoviy-infrastrukturi-2204125.html?utm_medium=referral&utm_source=idealmedia&utm_campaign=tsn.ua&utm_term=1294998&utm_content=10282210.
5. Rosiiany tsilespryamovano ruiniut likarni v Ukraini [The Russians are purposefully destroying hospitals in Ukraine]. Available from: <https://socportal.info/ru/news/v-moz-nazvali-chislo-ub-itykh-vrachei-okkupantami/> [in Ukrainian].
6. Myroniuk IS, Slabkyi HO, Shcherbinska OS, Bilak-Lukianchuk VY. Naslidky viiny z Rosiiskoiu Federatsieiu dlia okhorony zdorovia Ukrainy [Consequences of the war with the Russian Federation for the healthcare system of Ukraine]. *Reproduktyvne zdorov'ya zhinky*. 2022 Dec 1; 8: 26–31 [in Ukrainian].
7. Myroniuk IS, Slabkyi HO, Lopit VV. Vplyv viiny proty rosiiskoi ahresii na stan hromadskoho zdorov'ia naseleння rehionu viddaleno ho vid zony aktyvnykh boiovykh dii [Impact of the war against Russian aggression on the state of public health of the population of the region distant from the active combat zone]. *Hromadske zdorov'ia v Ukraini: zdobutky ta vykyky sohodennia: kolektyvna monohrafiia*. Poltava, 2023; 44–49 [in Ukrainian].

8. Slabkyi HO, Bilak-Lukianchuk VY, Ivanyinna MM. Vplyv sotsialno-ekonomichnykh determinant na stan formuvannia hromadskoho zdorov'ia v umovakh viiny z rf [Impact of socio-economic determinants on the state of public health formation under the war with Russia]. Innovations and prospects in modern science. Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference. SSPG Publish. 2023 Feb. p. 70–74 [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 17.04.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 11.05.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026